

Браславська А.В.,
студентка 2 БЮ гр. КЗВО «Барський гуманітарно-
педагогічний коледж імені Михайла
Грушевського»,
Науковий керівник:
Швець Л.В.,
викладач правових дисциплін КЗВО «Барський
гуманітарно-педагогічний коледж
імені Михайла Грушевського»,
Місто Бар

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАТУСУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Починаючи із 2014 року у державі актуальними є проблеми розширення прав внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Вирішення цих проблем потребує відповідних зусиль від них самих, держави, міжнародного співтовариства.

До недавнього часу в Україні не існувало такої категорії осіб, як внутрішньо переміщені особи. Така внутрішня міграція у межах державного кордону має певні причини та є наслідком процесів, які відбуваються у нас в країні.

Питання забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб Україною є тільки часткою загальносвітової проблеми вимушеної внутрішньої міграції, яка останнім часом набуває дуже великі та загрозливі об'єми [1].

Саме це потребує вивчення міжнародно-правових стандартів забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб та застосування їх в Україні з метою захисту та адаптації такої категорії осіб державою.

Науковцями, які займаються дослідженням проблемних питань щодо правового статусу внутрішньо переміщених осіб є: К.О. Крахмальова, Л.М. Ніколенко, В.І. Михайловський, І.С. Басова, І.Г. Козинець, О.А. Малиновська, В.В. Тимчак, П.А. Трачук, М. Кобець, М.А. Бояринцева, О.А. Фесенко, Т.А. Плугатар, Т.О. Подоляка та ін.. Але, незважаючи на наявність наукових праць, існує багато питань, які потребують

вирішення основних питань щодо реалізації прав, свобод та обов'язків внутрішньо переміщених осіб.

Тривалий час вважалося, що внутрішні переміщення – у компетенції суверенних держав, а не міжнародних структур (крім Червоного Хреста, який наглядав за виконанням Женевських конвенцій 1949 р. щодо захисту цивільного населення під час збройних конфліктів). Проте поступово формувалося розуміння необхідності вироблення спільних підходів до розв'язання проблем осіб, переміщених в межах власних країн, та надання суверенним державам міжнародної допомоги в цій сфері [2].

Саме Організація Об'єднаних Націй розкрила і поширила таку правову категорію як внутрішньо переміщені особи.

До внутрішньо переміщених осіб відносили:

- а) осіб, чий стан схожий зі становищем біженців;
- б) осіб, які рятуються від переслідування, воєнних конфліктів або громадянської ворожнечі.

Переміщені всередині країни – це особи чи група осіб, яких примусили або вимусили покинути чи залишити своє житло чи місце постійного проживання, зокрема, в результаті чи з метою уникнення наслідків збройного конфлікту, повсюдних проявів насилля, порушення прав людини, стихійних чи викликаних діяльністю людини катастроф, і хто не перетинав міжнародно визнаних державних кордонів [3].

Як зауважує І. С. Басова, сьогодні міжнародна співпраця у сфері захисту внутрішньо переміщених осіб займає окрему ланку в системі захисту прав і свобод людини у світі. Вона охоплює коло міжнародних організацій та інституцій, до повноважень яких включені питання захисту внутрішньо переміщених осіб і, які через прийняті ними акти здійснюють захист таких осіб. Цими актами є конвенції, резолюції, постанови, розпорядження, рішення. Міжнародна нормативна база з питань захисту внутрішньо переміщених осіб є достатньо широкою за кількісним та змістовним наповненням, охоплює значне коло проблемних питань, що мають як загальне значення, так і вужче – для окремо взятих країн. Проте це не значить, що вирішення проблем внутрішньо переміщених осіб покладається виключно на

міжнародні організації. Їх діяльність є лише допоміжною, а вироблені міжнародно-правові акти є додатковим джерелом на шляху їх врегулювання в національній державі. Така комплексна взаємодія дозволяє побудувати систему національного законодавства у сфері захисту внутрішньо переміщених осіб відповідно до міжнародних стандартів та сприяє ефективному врегулюванню нагальних проблем внутрішньо переміщених осіб в Україні [4, с. 64]. Слід погодитися із цим.

До міжнародних структур та організацій у сфері захисту внутрішньо переміщених осіб варто віднести такі:

- а) Організацію Об'єднаних Націй: Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців;
- б) Організацію з безпеки та співробітництва в Європі та Парламентську Асамблею Ради Європи;
- в) Міжнародний Комітет Червоного Хреста та Червоного Півмісяця [4, с. 65].

У 1998 р. Генеральною Асамблеєю ООН та Комісією з прав людини були розроблені та прийняті «Керівні принципи з питань переміщених всередині країни осіб».

Ці Принципи відображають міжнародні норми про права людини і норми гуманітарного права і відповідають їм. Вони служать керівництвом:

- а) для Представника Генерального Секретаря у справах переміщених всередині країни осіб при виконанні його мандата;
- б) для держав, коли вони стикаються з переміщенням всередині країни;
- с) для інших властей, груп і окремих осіб в їх відносинах з переміщеними всередині країни особами;
- д) для міжурядових і неурядових організацій, коли вони мають справу з переміщенням всередині країни [3].

У межах діяльності ООН питаннями внутрішньо переміщених осіб займається представник Генерального секретаря у справах внутрішньо переміщених осіб, а серед міжнародних організацій питання захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб належить Управлінню Верховного Комісара ООН у справах біженців (далі – УВКБ ООН (UNHCR)).

Внутрішньо переміщені особи наділяться основними міжнародно-визнаними правами людини і гарантіями міжнародного права на додаток до тих прав, які вони мають у своїй країні як громадяни.

Отже, міжнародний досвід щодо захисту внутрішньо переміщених осіб дає можливість організувати дієву роботу по захисту і підтримці внутрішніх переселенців та приведення у відповідність нормам міжнародного права національного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Формування державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб в умовах системних криз в Україні. Т. 2: [моногр.] / за заг. ред. О.В. Балуєвої; Донецький державний університет управління. Кривий Ріг: Вид. Р.А. Козлов, 2017. 261 с.
2. Малиновська О. Шляхи вирішення проблеми внутрішньо переміщених осіб: деякі уроки із зарубіжного досвіду. 32 с. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/migrac_probl-a598d.pdf
3. Руководящие принципы по вопросам о перемещении лиц внутри страны, 1998 г. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/internal_displacement_principles.shtml
4. Басова І.С. Внутрішньо переміщена особа як суб'єкт права соціального забезпечення. Дис. канд. юрид. наук: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення». – Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2019, 216 с.